

Verslag over het toezicht op het informatiebeheer in 2019 van de archivaris aan het bestuur van de BghU

Versie na wederhoor 200901

Inleiding

De Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU) heeft het beheer van de archiefbewaarplaats en het toezicht op het informatiebeheer belegd bij de gemeentearchivaris van Utrecht, werkzaam bij Het Utrechts Archief (HUA).

In dit document breng ik als archivaris verslag uit aan het bestuur van de BghU over het toezicht op het informatiebeheer in 2019, zoals voorgeschreven in art. 15 van de Archiefverordening van de BghU. Het bestuur is onder de Archiefwet bestuurlijk verantwoordelijke (zgn. 'zorgdrager') voor het informatiebeheer van de BghU. Dit jaarverslag diende voorheen tevens als basis voor de jaarlijkse verantwoording van het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur, zoals nu nog voorgeschreven in art. 9 van de Archiefverordening. Deze verantwoording is komen te vervallen bij de vorming van de bedrijfsvoeringsorganisatie voor de BghU. Mijn voorganger heeft in het jaarverslag over 2018 al aangekaart dat de Archiefverordening op o.a. dit punt moet worden herzien. De provincie verwacht uiterlijk medio juli deze verantwoording te ontvangen als onderdeel van de interbestuurlijke toezichtinformatie, aanvullend op de kritische prestatie-indicatoren (KPI's) van de BghU over het informatiebeheer.

In dit jaarverslag belicht ik mijn belangrijkste werkzaamheden en bevindingen als toezichthouder in 2019, voorzien van enkele aanbevelingen voor het komende jaar. Conform de samenwerkingsovereenkomst van de BghU en HUA is het strategisch informatieoverleg (SIO) met de directeur en de coördinator Klantcontact gecontinueerd en gestructureerd, ondersteund door een tactisch informatieoverleg (TIO) dat drie maal in 2019 is gevoerd. Voorts verdient het aanbeveling om dit jaarverslag en de aanbevelingen te voorzien van een managementreactie, zoals ook bij de andere Utrechtse overheidsorganen het geval is.

drs. J.M. Berende
gemeentearchivaris van Utrecht
q.q. archivaris van de BghU
1 september 2020

Toezichttaken en bevindingen in 2019

In deze paragraaf belicht ik de belangrijkste toezichttaken en bevindingen in 2019. In 2016, 2017 en 2018 heb ik aanbevelingen gedaan. Deze zijn nog niet geheel ingevuld. Als aanbevelingen in het afgelopen jaar zijn ingevuld, dan worden zij groen en vervallen in het volgend jaarverslag. Als het niet invullen van een aanbeveling schadelijke gevolgen dreigt te krijgen voor de BghU, dan wordt de aanbeveling rood. Ik ga in op de ontwikkelingen binnen de BghU die raakten aan het informatiebeheer en de manier waarop de toezichttaak in het afgelopen jaar gestalte heeft gekregen.

Bevindingen op hoofdlijnen in 2019

Regelgeving informatiebeheer BghU

Eigentijdse regelgeving voor informatiebeheer BghU is in ontwikkeling, maar nog niet gereed voor vaststelling. Dit is een constatering van 2016 waar in het bijzonder tijdens het TIO van 10 december 2019 nader bij stil is gestaan. De coördinator Klantprocessen heeft na het SIO van 10 december 2019 een begin gemaakt met de beheersregels informatiebeheer die in 2020 zullen worden uitgewerkt. Hoofdvraag die de BghU zich bij het opstellen t.a.v. van de regelgeving moet stellen wat en hoe wil de BghU de inrichting van het informatiebeheer vormgeven. We gaan nu het vierde jaar in dat deze aanbeveling open staat. Langere voortdrijving van deze onrechtmatigheid is onwenselijk.

2016-1

nog niet
afgerond

Stel de nieuwe regelgeving van de BghU voor het informatiebeheer vast aan de hand van modellen die gericht zijn op digitaal informatiebeheer.

Verbeterplan

In maart 2017 werd het verbeterplan van de BghU met de directeur besproken. In het voorjaar van 2018 gaf de archivaris van de BghU aan onvoldoende beweging ter verbetering van het informatiebeheer te zien. In 2019 werden er weliswaar stappen gezet richting het opstellen van beheersregels informatiebeheer en een Informatie Beveiligingsplan 2020 en het afronden van een inventarisatie van vernietigingstermijnen. Daarnaast werden er gesprekken gevoerd met de softwareleverancier over vernietigingstermijnen van dossiers en werd er een begin gemaakt met het opschonen van de persoonlijke schijven in voorbereiding van migratie naar een SaaS omgeving. Echter de vertaling van deze stappen in een gestructureerd actueel verbeterplan ontbreekt.

2016-2

nog niet
afgerond

Ga via de ingeslagen route (projectmatig en op basis van een strakke tijdsplanning) door met de uitwerking van het verbeterplan c.q. het plan van aanpak. Laat dit plan in het kader van de formele afronding van de inspectie van 2015 alsnog toesturen aan de archivaris van de BghU.

Er is een plan van aanpak uit 2017, deze werd in 2019 niet geactualiseerd. Zie verder aanbeveling 2016-2.

2017-1

nog niet
afgerond

Aanvullend op aanbeveling 2016-2: relateer de onderdelen van het plan van aanpak, waar van toepassing, aan de investeringen die de BghU doet voor informatiebeveiliging, gegevensbescherming en procesgericht werken.

Mandaatregister

Op het punt van informatiebeheer is het mandaatregister Bedrijfsvoeringsorganisatie BghU in 2019 niet bijgewerkt. In 2019 is de BghU begonnen met het in kaart brengen van risico's die worden uitgeschreven in een register voor informatiebeveiliging en gegevensbescherming. Per proces zal de procesverantwoordelijke en te nemen actie in geval van calamiteiten worden vastgelegd. Zover mij bekend wordt hierin de risico's ten aanzien van het informatiebeheer niet in meegenomen en ik zie hier een gemiste kans.

2017-2
nog niet
afgerond

Houdt de bepalingen t.a.v. categorie 'Informatievoorziening' in Mandaatregister tegen het licht voor volgende actualisering. De mandaten voor besluiten en verklaringen inzake informatiebeheer (o.b.v. Archiefwet) zijn voor een deel belegd, maar ook deels waarschijnlijk onjuist en vormt een risico voor rechtmatigheid.

informatiebeveiliging en gegevensbescherming

In navolging op het Informatie Beveiligingsplan 2018 werd in 2019 het Informatie Beveiligingsplan 2020 opgesteld. Het plan moest tijdens het schrijven van dit verslag nog bij het bestuur worden ingebracht.

2017-3
afgerond

Pak de verhoogde aandacht voor gerelateerde beleidskaders inzake privacy (gegevensbescherming) en informatiebeveiliging op voor creëren van meer aandacht voor informatiebeheer:

Inrichting informatiebeheer

In 2018 gaf de gemeentearchivaris van Utrecht aan dat hij in het functieboek HR21 BghU de inrichting van het informatiebeheer onvoldoende integraal terugzag. In 2019 werden de processen BghU in kaart gebracht en zodoende werd het inzicht op inkomende en uitgaande documenten vergroot. De processen en werkinstructies werden uitgeschreven en de vindplaats van de documenten werden vastgelegd. De inrichting van de organisatie en het functieboek moesten hier aan het einde van 2019 nog op moet volgen.

2017-4
nog niet
afgerond

Grijp de kanteling van de BghU naar procesgerichte organisatie als mogelijkheid aan voor de inrichting van het informatiebeheer.

Kennis informatiebeheer

In 2018 was de kanteling naar procesgericht werken niet afgerond en werd door de BghU gezien als overgangsjaar. Drie geleden jaar koos de BghU ervoor om informatiebeveiliging op een hoger plan te tillen. De CISO en de organisatie kregen scholing en met de komst van de AVG kreeg het onderwerp informatiebeveiliging een boost. Daarnaast is er de intentie om voor informatiebeveiliging samen te werken met de RBG te Schiedam en de BSGW te Roermond. De BghU werkt nu al, als klankbordfunctie, samen met de gemeente Zeist. Naast de aandacht voor Informatiebeveiliging wil de BghU middels NanoLearning bij de medewerkers in 2020 meerdere onderwerpen onder de aandacht brengen. Zie verder aanbeveling 2019-2.

2017-5
nog niet
afgerond

Vertaal de geïnvesteerde kennis informatiebeheer van de coördinator Klantprocessen door naar de rest van de organisatie.

Capaciteit informatiebeheer

Ook in 2019 bleek dat de capaciteit voor het informatiebeheer een knelpunt was en de vraag hoe daarmee om te gaan bleef open staan. In eerste instantie leek het erop dat er meer uren zouden zijn om taken t.a.v. het informatiebeheer op te pakken. Door personele bezetting moest echter het aantal beschikbare uren voor het informatiebeheer worden teruggeschroefd.

2017-6

nog niet
afgerond

Zoek naar ruimte en structuur voor acties plan van aanpak informatiebeheer in relatie met trajecten organisatiekanteling, privacy en informatiebeveiliging.

Toezichttaken en bevindingen in 2019

In deze paragraaf belicht ik de belangrijkste toezichttaken en bevindingen in 2019. Ik ga in op de ontwikkelingen binnen de BghU die raakten aan het informatiebeheer en de manier waarop de toezichttaak in het afgelopen jaar vorm heeft gekregen.

Bevindingen op hoofdlijnen in 2019

In maart heeft de archivaris van de BghU een basaal SIO gevoerd met de waarnemend directeur, over onder meer de voorbereidingen m.b.t. de toetreding van gemeente Stichtse Vecht tot de BghU op 1 januari 2020. Het betrof hier de wettelijke voorziening voor de informatieoverdracht (data en dossiers) van Stichtse Vecht naar de BghU, in het kader van de taakoverdracht.

Gemeente Stichtse Vecht treedt op 1 januari 2020 tot de BghU toe: de gemeenschappelijke regeling Belastingen SWW wordt dan opgeknipt in drie delen. Stichtse Vecht heeft in Breukelen de archiefbewaarplaats; de streekarchivaris van RHC Vecht en Venen heeft hierop de adviesplicht. ANG te Montfoort begeleidt het traject voorafgaand aan de overdracht. Tijdens het SIO 2019 was niet duidelijk of hiervoor een verklaring van migratie werd opgemaakt, zoals wel verplicht is onder artikel 4 van de Archiefwet. Daarop ziet de volgende aanbeveling:

2019-1

Tref een voorziening voor de archiefbescheiden aangaande de toetreding van Stichtse Vecht bij de BghU.

De BghU ontving in 2019 een verzoek van de Waarderingskamer, om de digitale Woz-bestanden van haar gemeentelijke opdrachtgevers teruglopend tot en met 2009 aan te leveren. In 2014 heeft de BghU van de deelnemende gemeenten de geconverteerde lopende dossiers ontvangen. Navraag leerde dat informatie van de periode daarvoor was achtergebleven bij de gemeenten. De archivaris van de BghU concludeerde daarop dat de opvraging van de informatie van die periode, een discussie was tussen de Waarderingskamer en de gemeenten.

In eerdere jaarverslagen werd aangegeven dat indien de onderlinge samenhang tussen informatiebeheer, informatiebeveiliging en gegevensbescherming goed zou worden aangepakt, de drie informatiebelevelden (beschermen, beveiligen en beheren) elkaar in doeltreffendheid kunnen versterken. Ik vind het positief dat het traject van NanoLearning wordt ingezet, waarbij medewerkers gedurende een langere tijd prikkels krijgen waarbij het bewustzijn over meerdere onderwerpen onder de aandacht kan worden gebracht. Naar ik begreep is het is een leergang van een jaar waarbij informatieveiligheid, privacy en ethiek (omgangsvormen) aan bod zullen komen. Ik moet echter wel constateren dat hierin bewustwording t.a.v. het informatiebeheer ontbreekt en ik hoop dat dit informatiebeleveld alsnog kan worden toegevoegd. Daarvoor kom ik volgend jaar terug op de volgende aanbeveling:

2019-2

Neem in het organisatiebrede traject van NanoLearning de drie informatiebelevelden in samenhang mee: Beschermen, Beveiligen en Beheren van gegevens en informatie.

In juni trad de nieuwe directeur van de BghU aan. Uit navraag in het tactisch informatieoverleg in het najaar bleek dat informatiebeheer één van haar speerpunten is geworden in de komende periode.

In de samenwerkingsovereenkomst van de BghU en Het Utrechts Archief voor het toezicht in 2017-2020, is een follow-up opgenomen op de nulmeting (inspectie) die HUA in 2015 bij de BghU heeft uitgevoerd. Uitvoering van deze follow-up is in 2019 nog niet opportuun geacht en vooralsnog verplaatst naar 2020.

Samenvattend: er werden enkele stappen gezet om de aanbevelingen uit de nulmeting inspectie 2015-2016 in te lossen. Wat ontbreekt is een geactualiseerd verbeterplan waarop gemonitord kan worden. Ik hoop dat in 2020 er meer ruimte komt om op deze basis gestructureerd en meer doelgericht aan een verbetering van het informatiebeheer te gaan bouwen. Zie in dit licht ook de inmiddels urgente aanbeveling 2016-2 op p. 2.

Toezichttaken van de archivaris in 2019

In de samenwerkingsovereenkomst van de besturen van de BghU en HUA is een aantal toezichttaken opgenomen die de archivaris moet uitvoeren in de periode tot en met 2020. Deze paragraaf belicht de uitvoering van die taken in 2019.

Strategisch en tactisch informatieoverleg (SIO/TIO)

Volgens de overeenkomst moet elk jaar een keer SIO en een keer TIO worden gevoerd. In 2019 is het SIO met de directeur gevoerd op 27 maart, en het TIO met de coördinator Klantcontact op 1 mei, 23 oktober en 10 december en een extra inhoudelijk overleg op 6 augustus. Aan de orde kwamen o.a. brief BZK wetsvoorstel Open overheid, verzoek Waarderingskamer aanleveren digitale bestanden, toetreding Stichtse Vecht, capaciteit informatiebeheer, aanpak en uitwerken aanbevelingen verslag van de archivaris.

Formele advisering

Bij besluitvormingstrajecten over onderwerpen die vallen onder de Archiefwet, wordt een beroep gedaan op het advies van de archivaris als toezichthouder. In 2019 is hier nog geen beroep op gedaan.

Follow-up inspectie

De follow-up op de nulmeting is gedurende de looptijd van de overeenkomst gepland, maar vond nog niet plaats in 2019.

Toetsing van vernietigingslijsten

De toetsing van overzichten van archiefbescheiden die voor vernietiging in aanmerking komen, vindt in de regel jaarlijks plaats. Dit heeft in 2019 niet plaatsgevonden.